

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)
Куявсько-Поморська Вища Школа (Бидгощ, Польща)
Мозирський державний педагогічний університет ім. І.П. Шамякіна (Мозир, Білорусь)
Вірменський державний педагогічний університет ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Слов'янськ, Україна)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ XV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(15–16 листопада 2018 р., м. Харків)**

Харків
2018

Методологія сучасних наукових досліджень

УДК [37:001]«20»

ББК 74.00

У 45

*Затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 8 від 18.12.2018 р.)*

М 54 **Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць за результатами XV Міжнародної науково-практичної конференції (15–16 листопада 2018 р., м. Харків) / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука та К. А. Юр'євої — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. — 165 с.**

Мови видання: українська, англійська, вірменська, грузинська, російська.

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень вчених – докторантів, викладачів, учителів, вихователів, аспірантів – учасників XV Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 15–16 листопада 2018 г.) з України, Білорусі, Вірменії, Грузії, Китайської Народної Республіки.

Збірник призначений для наукових працівників, викладачів вищих навчальних закладів, учителів, вихователів. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст несуть автори.

Редакційна колегія:

Бойчук Ю. Д. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Болбас В. С. – доктор педагогічних наук, професор Закладу освіти «Мозирський державний педагогічний університет імені І. П. Шамякіна» (Мозир, Білорусь)

Гриньова В. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Гусєв В. А. – доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури ДНУ імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)

Карапетян В. С. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки та методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Криштоф С. Д. – заступник головного редактора, кандидат педагогічних наук, заступник директора Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування МОН України (Київ, Україна)

Марченко Т. М. – доктор філологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Бахмут, Україна)

Божко О. О. – голова студентського наукового товариства ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Вакуленко К. Р. – голова ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Трубчанінов М. А. – кандидат історичних наук, доцент, начальник наукової частини ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Шаповалова О. В. – начальник редакційно-видавничого відділу ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Юр'єва К. А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Янкович О. І. – доктор педагогічних наук, професор факультету суспільно-філологічних наук Куявсько-Поморської Вищої Школи (Бидгощ, Польща)

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2018

ЗМІСТ

Байбекова Н. Р. Емпатія як особистісна властивість психолога.	5
Белоус А. В. Основы исследования в первой стихотворной книге Д. С. Мережковского	7
Бєляєва Т. М. Концепти «вбивство» та «смерть» у скандинавській культурі та їхня лексична репрезентація в контексті методології дослідження розвитку германських мов у історичному розрізі	9
Білецька Н. М. Формування математичної компетентності учнів початкових класів засобами ігор у Новій Українській Школі	12
Білецька С. А. Критерії оцінювання якості освіти майбутніх учителів початкової школи	14
Го Іцзян. Підготовка музикантів-педагогів у Китаї наприкінці ХХ століття	17
Гончаренко М. С. Проблемы современной методологии научных исследований и мировоззрения.	21
თვა გურგენიძე. რატომ არიდებენ თავს მასწავლებლები განმავითარებელ შეფასებას?	
Гургенідзе Т. А. Чому вчителі уникають еволюції?	25
Елисеенко А. П. Сборник статей «Озимь» в наследии Б. Садовского	30
Жуков В. П. Особливості інтегрованого навчання школярів предметів мистецького циклу.	33
Иванова Л. Н., Борисенко М. А. Контент-анализ как метод исследования переживания расставания в юности.	36
Исмаїлова Л. В. Педагогический мониторинг в системе профессиональной подготовки будущего учителя	39
Istomina R. F. Reflective teaching	43
Karapetyan V. S., Amiraghyan M. G. The formation of future preschool educators' professional competences.	46
Карапетян В. С., Асмарян К. Ж., Малумян Т. З., Казарян М. З. Рабочая модель подготовительного этапа педагогической практики	51
მაღონა ქებაძე. განათლების კერები საქართველოში	
Кебадзе М. Напрями розвитку освіти в Грузії	56
Kobakhidze M. Psychological aspects of foreign (english) language teaching at the primary level	62
Ковтун А. В. Музична освіта майбутніх учителів в умовах соціокультурних трансформацій: ідеї та досвід 90-х рр. ХХ ст.	68
Лаєрушина Н. М. Борьба з дитячою безпритульністю в Україні у 20-30-х рр. ХХ ст.	72
Лиманська О. В., Барабаш О. В. До вивчення методологічних підходів у процесі викладання вибіркових хореографічних дисциплін.	76
Лугова Т. В. Підготовка іноземних студентів в Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХ століття	80
Лупаренко С. Є. Питання дитинства і формування дитини крізь призму культурологічного підходу	84
Մալումյան Տ. Յ., Կարապետյան Կ. Ս. Ավագ սախադարոցականների հոլգական դրսեվորումների փորձարարական հետազոտություն	
Малумян Т. З., Карапетян В. С. Экспериментальное изучение эмоциональных проявлений старших дошкольников	88

Методологія сучасних наукових досліджень

Марчак О. Ю. Творчість Г. С. Сковороди в культурно-історичному контексті XVIII ст.	92
Матвійчук Ю. Ю. Етапи підготовки та проведення бінарних уроків	96
ნინო თამაზის ას ნახუცრიშვილი. მათემატიკის სწავლების ეფექტურად განხორციელების რიგი საკითხები დაწყებით საფეხურზე	
Нахуцришвили Н. Деякі питання ефективності початкового навчання математики	100
Ніколаєва С. Формування готовності студентів факультету дошкільної освіти до особистісно-орієнтованої взаємодії з дітьми	105
სვიმონ ოხანაშვილი, მერაბ აღნიაშვილი. არასტანდარტული მათემატიკური ამოცანების ამოხსნის ალგორითმები	
Оханашвили С., Агніашвили М. Алгоритми розв'язання нестандартних математичних задач	108
Պետրոսյան Ռ. Յ., Մայիլյան Լ. Տ., Սողոմոնյան Ա. Անդրադարձ տաճնապայსուության եվ մտավոր զարգացման փոխազդեցությանը ավագ Նախադարձացական տարիքում	
Петросян Р. А., Маилян Л. Т., Согомонян А. Взаимосвязь тревожности и интеллектуального развития дошкольников.	113
Поршнева К. С. Професійна підготовка майбутніх учителів	118
Пшиченко А. Роль мистецтва у художньо-естетичному розвитку дитини	121
ნანა რჩეულიშვილი. იაკობ გოგებაშვილის პედაგოგიური ნააზრევები	
Рцеულიшвили Н. Педагогічні ідеї Якоба Гогешашвілі	125
Сєкіна Н. Д. Практичні методи навчання лексики китайської мови на прикладі омонімів	129
Танько Т. П. Роль мистецтв у художньо-естетичному розвитку особистості вчителя, вихователя	132
Тарарак М. Ю. Педагогічні умови формування дослідницьких здібностей старшокласників у секціях МАН	135
Тарарак Н. Г. Формування основ духовності дітей старшого дошкільного віку у процесі навчання музичного мистецтва	139
Тушева В. В. Філософські аспекти проблеми формування науково-дослідницької культури майбутнього педагога.	143
Удоденко О. К. До проблеми професійної підготовки вокалістів у закладах мистецької освіти Польщі та України	147
Ушмарова В. В. Контент-аналіз як метод науково-педагогічного дослідження	149
Фролов С. В. Мемуари – джерельна база історичних досліджень	152
Холтобіна О. У. Принципи українського народного виховання в педагогічній системі В. О. Сухомлинського	154
Чепелєв О. О. Проблема методів контролю самостійного навчання студентів закладу вищої освіти	158
Ячина Т. М. Неформальна освіта вчителів початкової школи	161

Го Іцзян

*директор музичного відділу Чжецзянського художнього професійного коледжу,
аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Чжецзян, Ханчжоу, КНР*

ПІДГОТОВКА МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ У КИТАЇ НАПРИКІНЦІ ХХ СТОЛІТТЯ

На думку китайського дослідника Лю Цин, історія музично-педагогічної освіти Китаю не є надто тривалою і налічує близько 100 років [3, с. 184]. Утім це були часи бурхливих подій, великих потрясінь і кардинальних змін у житті китайського народу. Однією з найбільш трагічних сторінок історії ХХ століття стала «культурна революція» 1966–1976 років, наслідки якої Китай долав декілька десятиліть. Це стосується і підготовки педагогів-музикантів.

Лю Цин виокремлює в розвитку музично-педагогічної освіти після «культурної революції» три етапи, що характеризуються, за свідченням дослідника, 1) відновленням втраченого в роки «культурної революції» (1977–1979 рр.); 2) впровадженням елементів, які надають освіті системний характер (кінець 70-х – 90-ті рр.); 3) реформуванням діючої в 1980–90-ті рр. системи (з кінця 1990-х рр. до теперішнього часу) [Там само].

У цілому погоджуючись із підходом Лю Цин, у своєму дослідженні ми, втім, спираємося на періодизацію, запропоновану Лу Шаньшань [2] і уточнену Чжан Луном [4].

Лу Шаньшань і Чжан Лун виокремлюють такі етапи розвитку системи професійної педагогічної освіти після «культурної революції»:

– відродження системи педагогічної освіти (1977–1984 рр.), коли відбувалося відновлення знищеного в попереднє десятиліття вчительського контингенту та відродження високого престижу педагогічної праці;

– прискореної модернізації системи освіти в умовах переходу до інформаційного суспільства, коли на порядку денному постало завдання підвищення рівня кваліфікації вчителів (1985–1998 р.);

– нинішній етап розбудови відкритої системи неперервної педагогічної освіти, коли на державному рівні сформульовано нову мету підготовки вчителя: забезпечити особистісно-професійне становлення компетентного педагога-дослідника, здатного до навчання упродовж життя (розпочався в 1999 р.) [4, с. 110–111].

Чжан Лун також робить припущення, що «прийняття ЦК КПК і Держрадою КНР в липні 2010 р. «Державного плану реформи та розвитку освіти КНР на середньостроковий і довгостроковий період (2010–2020 рр.)» може знаменувати початок нового періоду в

Методологія сучасних наукових досліджень

розвиткові системи неперервної педагогічної освіти. Але для впевнених висновків, як зазначає дослідник, на сьогодні бракує масштабної інформації про хід реалізації реформ» [4, с. 113].

Зрозуміло, що першими кроками відродження системи підготовки музично-педагогічних кадрів у 1977–1984 рр. була ліквідація катастрофічного браку кадрів, відновлення функціонування закладів освіти, зруйнованої матеріально-технічної бази й організація прийому абітурієнтів.

Початок подальшому вдосконаленню системи підготовки музикантів-педагогів було покладено нарадою керівників закладів вищої музично-педагогічної освіти, яка відбулась у грудні 1979 р. у Чжен Чжу. Підсумковий документ наради містив чотири визначені її учасниками актуальні напрями: 1) вдосконалення змісту, зокрема складання навчальних планів; 2) вдосконалення навчально-методичного забезпечення – створення підручників; 3) вдосконалення кадрового забезпечення – підвищення професійного рівня викладачів закладів вищої освіти; 4) вдосконалення методологічного підґрунтя і методики – розробку науково-методичних проблем художньої освіти.

На виконання накреслених планів Міністерство освіти КНР розробило і в 1980 р. оприлюднило «Навчальний план підготовки фахівців в області музики для вищих педагогічних закладів з чотирирічним терміном навчання». Наступним кроком стала розробка й оприлюднення двома роками пізніше аналогічних планів для закладів вищої освіти з дво- і трирічними термінами навчання. Ці навчальні плани мали вже цілком сучасну структуру і визначали: цілі навчальної та практичної підготовки фахівців; навчальні дисципліни (обов'язкові і факультативні); завдання та напрями наукових досліджень; терміни навчання; порядок прийому до закладів вищої освіти (важливим заходом підвищення якості підготовки фахівців стало відновлення вступних іспитів) [3, с. 184].

У зв'язку з кадровим голодом, від якого потерпали школи, з початку 1980-х рр. усі музичні факультети педагогічних вишів стали нарощувати контингент студентів, організовувати навчання за скороченими програмами. З метою прискореного відтворення кадрів педагогів-музикантів створюються факультети зі скороченим – дво- і трирічним – терміном навчання. Для підвищення професійної кваліфікації та освітнього цензу вчителів музики для початкових і середніх шкіл у деяких педагогічних вишах відкривалися групи для дорослих, а на заочних і вечірніх відділеннях університетів влаштовувалися іспити для тих, хто займається музичною самоосвітою [3, с. 185].

Цілком погоджуємося із Чжан Луном, який зазначає, що «в 1985 р. було прийнято без перебільшення епохальне рішення ЦК КПК «Про реформу структури освіти» та розпочато його реалізацію» [4, с. 112]. На виконання цього рішення Міністерство освіти в 1987 р. уточнило каталог спеціальностей, підготовка за якими здійснювалася у закладах вищої педагогічної освіти, і доповнила його, зокрема, спеціальністю «вчитель музики».

На етапі прискореної модернізації системи освіти в умовах переходу до інформаційного суспільства, коли на порядку денному постало завдання підвищення рівня кваліфікації вчителів (1985–1998 рр.), музичні факультети закладів вищої педагогічної освіти КНР розпочали оновлення не тільки змісту, але і форм і методів професійної підготовки вчителів музики. Як зазначає Лю Цин, провідні зміни спричинені комп'ютеризацією навчання і введенням нових дисциплін. У зв'язку з цим дослідник робить висновок, що «реформа вищої музично-педагогічної освіти розвивається за двома основним напрямками: оволодіння комп'ютерними технологіями та освоєння матеріалу дисциплін за допомогою комп'ютерних технологій» [3, с. 186–187]. Цю свою тезу дослідник підкріплює даними, наведеними у монографії Чжу Юнбея «Дослідження музичної освіти у вищих педагогічних закладах ХХІ століття» [5, с. 11]: на музичному факультеті Пекінського педагогічного університету були введені такі дисципліни, як «Музична творчість за допомогою комп'ютера», «Методика навчання гри на фортепіано», «Методика навчання вокальній майстерності». На музичному факультеті Наньцзінського педагогічного університету сьогодні викладаються «Основи комп'ютерної композиції», у Харбінському педагогічному університеті – «Музична психологія» і «Слухання китайської та зарубіжної сучасної музики», у Сінаньському педагогічному університеті – «Методика написання дослідження з музики» і «Спеціальна англійська мова», у Фуцзяньському педагогічному університеті – «Вступ до народної творчості різних країн і народів», у Чжецзяньському педагогічному університеті – «Вступ до музичної культури» і «Створення дисертації з музики», у Нейменгуському педагогічному університеті – «Музичне виховання» і «Електронні музичні інструменти», в Сичуаньському музичному інституті – «Педагогічні здібності і майстерність», у Суйчжоуському педагогічному університеті – «Настроювання фортепіано» і «Звукова техніка» [за 3, с. 186–187].

Важливим аспектом розвитку музично-педагогічної освіти на етапі прискореної модернізації в умовах переходу до інформаційного суспільства була активізація досліджень її науково-методичних проблем. За даними Лю Цина, для оприлюднення, зокрема, викладачами музичних факультетів педагогічних вишів своїх наукові праці існують журнали «Китайська музична освіта», «Народна музика», «Музичні дослідження», «Китайська музика», університетами та іншими закладами освіти започатковують власні збірники наукових праць. Політика відкритості, запроваджена урядом КНР, надала можливість викладачам вишів і науковцям дослідних установ брати участь у різноманітних міжнародних конференціях і симпозіумах. Особливо багато, зазначає Лю Цин, було опубліковано теоретичних робіт – кілька десятків монографій вітчизняних авторів і переклади зарубіжних [3, с. 186].

13 червня 1999 р. Центральна Державна Рада опублікувала постанову «Про вдосконалення системи освіти», що знаменувало початок нового етапу розбудови відкритої системи неперервної педагогічної освіти, коли на державному рівні

Методологія сучасних наукових досліджень

сформульовано нову мету підготовки вчителя: забезпечити особистісно-професійне становлення компетентного педагога-дослідника, здатного до навчання упродовж життя.

Література

1. Ли Юе. Китайское музыкальное образование в XX веке и его состояние на рубеже XX–XXI веков. *Вестник КемГУКИ*. 2017. № 40. С. 225–231.
2. Лу Шаньшань. *Подготовка учителей начальной школы в Китайской Народной Республике* : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 Теория и методика профессионального образования. Харьков, 2011. 315 с.
3. Лю Цин. Высшее музыкально-педагогическое образование в Китае на рубеже XX–XXI вв. *Известия РГПУ им. А. И. Герцена*. 2008. №74-2. С. 183–187.
4. Чжан Лун. До питання періодизації становлення системи особистісно-професійного розвитку вчителів у Китайській Народній Республіці. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи* : зб. наук. праць / ред. кол.: акад. І. Ф. Прокопенко (голов. ред.) та інші.– Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016. Вип. 46. С. 155–168.
5. Чжу Юнбэй. *Исследование музыкального образования в высших педагогических заведениях XXI века*. Ху Нань, 2004.

Наукове видання

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ XV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(15–16 листопада 2018 р., м. Харків)

Відповідальний за випуск

К.А. Юр'єва

Підписано до друку 08.12.2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк ризографічний.
Умов. друк. арк. ... Наклад 100 прим. Замов.

Надруковано з готового оригінал-макету у друкарні ФОП Петров В. В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
Запис № 2480000000106167 від 08.01.2009 р.
61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137, тел. (057) 778-60-34
e-mail: bookfabrik@rambler.ru